

CHE 3 XI.	Látky v živých organizmoch
CHE 3 XI. 2	Zložené sacharidy

- zložené z dvoch a viacerých molekúl monosacharidov navzájom pospájaných **glykozidovou väzbou**

Rozdelenie zložených sacharidov

A. oligosacharidy	B. polysacharidy
2-10 monosacharidových jednotiek	viac ako 10 monosacharidových jednotiek
sladká chuť	bez sladkej chuti
rozpuštné vo vode	väčšinou nerozpuštné vo vode(iba napučávajú)

A. Oligosacharidy

1. Sacharóza (repný, trstinový cukor)

Stavebné jednotky	D-glukóza, D- fruktóza
Výskyt	v cukrovej repe alebo trstine
Vlastnosti	<ul style="list-style-type: none"> • zahrievaním hnedne a mení sa na karamel • Neredukujúci sacharid (na glykozidovej väzbe sa podieľajú oba poloacetálové hydroxyly)
Význam	sladidlo v potravinárstve
Zaujímavosti	med zubný kaz a obezita

2. Laktóza (mliečny cukor)

Stavebné jednotky	D-glukóza, D- galaktóza
Výskyt	v mlieku cicavcov (kravské 4-5%, materské 6-7%)
Vlastnosti	redukujúci sacharid
Význam	zdroj výživy
Zaujímavosti	laktózová intolerancia

3. Maltóza (sladový cukor)

Stavebné jednotky	D-glukóza
Výskyt	v klíčkoch semien
Vlastnosti	redukujúci sacharid
Význam	výroba piva
Zaujímavosti	

B. Polysacharidy

1. Škrob (zásobný rastlinný cukor)

Stavebné jednotky	a. amylóza (20%)- D-glukóza, nerozvetvená závitnica, rozpustná vo vode b. amylopektín (80%)- D-glukóza, rozvetvená závitnica, nerozpustný vo vode
Výskyt	zemiakové hľuzy, obilniny
Vlastnosti	Vo vode tvorí koloidný roztok
Význam	zdroj energie, dextríny (<i>technické lepidlá</i>), potravinárstvo, farmaceutický priemysel (<i>výroba tabliet</i>)
Zaujímavosti	Dôkaz Lugolovým roztokom

Rozklad škrobu

- hydrolýzou alebo vysokou teplotou
- **hydrolýza**- princíp trávenia škrobu v tráviacej sústave slinnou amylázou (*začiatok v ústnej dutine*)

2. Glykogén (zásobný živočíšny cukor)

Stavebné jednotky	D-glukóza (<i>podobný amylopektínu, viac rozvetvený</i>)
Výskyt	pečeň, svaly
Vlastnosti	Rozpustný vo vode
Význam	zdroj energie (<i>v prípade potreby sa štiepi na glukózu a transportuje krvou- napr. pri hladovaní</i>)
Zaujímavosti	

3. Celulóza (stavebný rastlinný cukor)

Stavebné jednotky	D-glukóza <i>nerozvetvený rovný polymér, stabilizovaný vodíkovými mostíkmi</i>
Výskyt	rastlinné pletivá (<i>napr. drevo- spoločne s lignínom, hemicelulózou a živcami</i>)
Vlastnosti	nestráviteľná pre človeka
Význam	<ul style="list-style-type: none"> • zložka vlákniny- podporuje trávenie • papierenský priemysel a textilný priemysel(<i>viskózový hodváb, bavlna</i>) • súčasť bunkovej steny, zdroj potravy pre byľinožravce • výroba strelnej bavlny
Zaujímavosti	celofán